

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kanada Hükümeti Arasında Nükleer Enerjinin Barışçı Maksatlarla Kullanılması Alanında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun

(Resmî Gazete ile yayımı : 23.2.1986 Sayı : 19028)

Kanun No,
3260

Kabul Tarihi
12 . 2 . 1986

MADDE 1. — 18 Haziran 1985 tarihinde Ankara'da imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kanada Hükümeti Arasında Nükleer Enerjinin Barışçı Maksatlarla Kullanılması Alanında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

NÜKLEER ENERJİNİN BARIŞÇI AMAÇLARLA KULLANIMI ALANINDA TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE KANADA HÜKÜMETİ ARASINDA İŞBİRLİĞİ ANLAŞMASI

Bundan böyle birlikte «Taraflar» olarak anılacak olan Kanada Hükümeti (bundan böyle Kanada denecektir) ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti (bundan böyle Türkiye denecektir),

Taraflar arasında mevcut dostane münasebetleri güçlendirmek arzusuyla,

Nükleer enerjinin barışçı amaçlarla kullanımında etkin işbirliğinin sağlayacağı yararların bilincinde olarak,

Kanada ve Türkiye'nin Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Anlaşması'na (bundan böyle NSYÖA olarak anılacaktır) nükleer silaha sahip bulunmayan devletler olarak taraf olduklarını ve bu sıfatla nükleer silah veya diğer patlayıcı nükleer cihazlar imal etmeyeceklerini veya sahip olmayacaklarını taahhüt ettiklerini ve Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı ile NSYÖA çerçevesinde güvenlik denetimi uygulamalarına ilişkin anlaşmalar akdetmiş olduklarını dikkate alarak,

NSYÖA'na taraf ülkelerin nükleer enerjinin barışçı amaçlarla kullanımı konusunda mümkün olan en geniş çerçevede malzeme, teçhizat ve bilimsel ve teknolojik bilgi alışverişini kolaylaştırmayı ve buna katılmayı taahhüt etmiş olduklarını ve NSYÖA'na taraf olan ülkelere, nükleer enerjinin barışçı amaçlarla kullanımının geliştirilmesine katkıda bulunabilecek olanların bu alanda işbirliği yapmakta serbest olduklarını vurgulayarak,

Bütün bu nedenlerle birbirleriyle işbirliğinde bulunmak amacıyla,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır :

MADDE 1

(1) Bu Anlaşma uyarınca gerçekleştirilecek nükleer enerjinin barışçı amaçlarla kullanımı, geliştirilmesi ve uygulanmasına ilişkin işbirliği, aşağıda sayılanlarla sınırlı olmamak üzere şu konuları içerebilir :

(a) Aşağıdaki konularla sınırlı kalmamak üzere, teknoloji dahil bilgi temini :

(i) Araştırma ve geliştirme,

(ii) Sağlık, nükleer güvenlik, kaza planlaması ve çevre korunması,

(iii) Teçhizat (tasarım, çizim ve spesifikasyonların temini dahil) ve

(iv) Teçhizat, malzeme ve nükleer maddenin kullanımı (imalat işlemleri ve spesifikasyonları dahil);

(b) Malzeme nükleer madde, nükleer yakıt ve teçhizat temini;

(c) Araştırma ve geliştirme projeleri ile tarım, sanayi, tıp ve elektrik enerjisi üretimi gibi alanlarda nükleer enerji programlaması ve kullanımı ile ilgili projelerin uygulanması;

- (d) Kanada ve Türkiye'deki kamu kuruluşları ve şahıslar arasında endüstriyel işbirliğine ilişkin mukavelelerin akdedilmesi;
- (e) Lisanslama ile ilgili düzenlemeler ve patent haklarının transferi;
- (f) Teçhizata nüfus ve teçhizatı kullanmak;
- (g) Eleman ve uzman değişimi dahil, teknik yardım ve hizmetlerin temini;
- (h) Nükleer bilim adamlarının ziyareti;
- (i) Teknik eğitim
- (j) Uranyum ve toryum kaynaklarının arama ve geliştirilmesi; ve
- (k) İleri nükleer yakıt çevriminin çeşitli alanlarında özel işbirliği. (2) NSYÖA'nın V. maddesi hükümleri dikkate alınmaksızın, nükleer silah ya da diğer nükleer patlayıcı cihazların geliştirilmesi, imali, elde edilmesi veya patlatılması, nükleer enerjinin barışçı amaçlarla kullanımı, geliştirilmesi ya da uygulanması olarak kabul edilmeyecektir.

MADDE II

Bu anlaşmanın amaçları bakımından :

- (a) «Hükümetin Yetkili Kuruluşu» Kanada için «Atom Enerjisi Kontrol Kurulu» (Atomic Energy Control Board) ve Türkiye için «Türkiye Atom Enerjisi Kurumu»dur;
- (b) «Bileşen» (komponent) bir teçhizatın bileşen kısmı veya ana bileşenin dışındaki diğer bileşenleri kapsamaktadır;
- (c) «Teçhizat» ana bileşenler veya onun herhangi bir bileşeni dahil, bu anlaşmaya Ek B'de yer alan teçhizatın herhangi birini ifade etmektedir;
- (d) «Kamu Kuruluşu» Taraflardan birinin yargı yetkisine bağlı olup, diğer tarafa kamu kuruluşu olarak tayin edildiği yazılı olarak bildirilen kuruluşları kapsamaktadır.
- (e) «Ana Bileşen» (Ana Komponent), nükleer tesisin işletilmesi ve güvenliği için gerekli olan herhangi bir parça veya parçalar grubunu ifade eder;
- (f) «Malzeme», bu anlaşmaya Ek C'de yer alan malzemelerden herhangi birini kapsamaktadır;
- (g) «Nükleer Yakıt», nükleer reaktörlerde enerji üretimi için kullanılan herhangi bir yakıt çeşidini kapsamaktadır;
- (h) «Nükleer Madde» bu Anlaşmaya Ek D'de yer alan Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı Statüsünün XX. maddesinde tanımlandığı üzere herhangi bir nükleer hammadde veya özel bölünebilir maddeyi ifade eder. Yukarıda anılan XX. madde uyarınca Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı Governörler Meclisince «nükleer hammadde» veya «özel bölünebilir madde» olarak kabul edilmiş maddeler listesinde yapılacak herhangi bir değişiklik, ancak Anlaşma Taraflarının birbirlerine yazılı olarak bu değişikliği kabul ettiklerini bildirmeleri halinde, Anlaşma bakımından yürürlük kazanacaktır;
- (i) «Şahıslar», bireyler, firmalar, şirketler, ortaklıklar, iştirakler, dernekler veya mevcut diğer özel ve resmi kurumları ve bunların acenteleri ve yerel temsilciliklerini ifade eder; ancak «şahıslar» deyimini bu maddenin (d) alt paragrafında tanımlanan kamu kuruluşlarını kapsamaz.
- (j) «Teknoloji», temin eden Tarafın transferden önce ve alıcı Tarafın danışarak yayılmanın önlenmesi anlayışı çerçevesinde ve teçhizatın tasarımı (dizaynı), üretimi, işletmesi ve bakımı için ya da nükleer madde veya malzemenin prosesi için belirlediği teknik verilerdir. (i) Bunun kapsamına teknik çizimler, fotoğraf negatif ve baskıları, kayıtları, tasarım verileri ile teknik ve işletme rehberleri dahil olmakla beraber kapsam bunlarla sınırlı değildir. (ii) halka açık bilgiyi kapsamaz.

MADDE III

- (1) Taraflar, bu Anlaşma kapsamına giren konularda yargı yetkilerine bağlı kamu kuruluşları ve şahısları arasındaki karşılıklı işbirliğini teşvik edecek ve kolaylaştıracaklardır.

(2) Bu Anlaşma hükümlerine tabi olmak kaydıyla, Taraflardan herhangi birisinin yargı yetkisine bağlı kamu kuruluş ve şahısları, diğer Tarafın yargı yetkisine bağlı kamu kuruluş ve şahısları ile bu Anlaşma kapsamı dahilinde, üzerinde anlaşacakları ticarî veya diğer koşullarda, malzeme, nükleer malzeme, teçhizat ve teknoloji alışverişinde bulunabilirler.

(3) Bu Anlaşma hükümlerine tabi olmak kaydıyla Taraflardan herhangi birisinin yargı yetkisine bağlı kamu kuruluş ve şahısları diğer tarafın yargı yetkisine bağlı kamu kuruluş ve şahıslarına nükleer enerjinin barışçı kullanımı konusunda üzerinde anlaşacakları ticarî veya diğer koşullarda teknik eğitim sağlayabilirler.

(4) Taraflar kendi mevzuat hükümlerini gözeterек, bu Anlaşma kapsamına giren faaliyetlere ilişkin eleman, uzman ve teknisyen değişimini kolaylaştırmak için çaba harcayacaklardır.

(5) Taraflar, bu Anlaşma hükümleri uyarınca sağladıkları teknolojinin gizliliğini, ticarî ve endüstriyel sırları ve diğer gizlilik dereceli bilgileri korumak üzere, kendi mevzuat hükümleri çerçevesinde uygun tüm önlemleri alacaklardır.

(6) Taraflar uygun olduğu takdirde ve üzerinde anlaşacakları husus ve koşullar çerçevesinde, (a) bilgi değişimi, (b) teknik işbirliği ve eğitim de dahil olmak üzere nükleer enerji üretiminin güvenliğine ve mevzuatına ilişkin konularda işbirliği yapacaklardır.

(7) Taraflardan hiçbiri bu Anlaşma hükümlerini kendi ticarî avantajlarını kollamak veya diğer Tarafın ticarî ilişkilerine müdahale etmek amacı ile kullanmayacaktır.

MADDE IV

(1) Ek A'da belirtilen nükleer madde, malzeme, teçhizat ve teknoloji (bundan böyle «maddeler» olarak anılacaktır), Taraflarca aksine bir anlaşmaya varılmadıkça, bu Anlaşma hükümlerine tabi olacaktır.

(2) Tarafların yetkili hükümet makamları, bu madde hükümlerinin uygulanmasına ilişkin bildirim ve diğer idarî düzenlemeleri yapacaklardır.

MADDE V

(1) Bu Anlaşma kapsamına giren maddeler, ancak Tarafların önceden ve karşılıklı yazılı rızası sağlanarak Anlaşma Taraflarından birinin ülkesinden üçüncü bir ülkeye transfer edilecektir. Bu madde hükmünün uygulanmasını kolaylaştıracak düzenlemeler mümkün olan en kısa sürede Taraflar arasında Anlaşma ile saptanacaktır.

(2) Bu Anlaşmaya tabi nükleer madde, ancak Tarafların önceden ve karşılıklı yazılı rızası ile, U - 235 izotopunda % 20'den fazla zenginleştirebilecek veya yeniden işlenebilecektir. Anılan rıza % 20'den çok zenginleştirilen uranyumdan hâsıl olan uranyum veya bakiye Plutonyum'un depolanma ve kullanma koşullarını da içerecektir. Bu madde hükmünün uygulanmasını kolaylaştıracak düzenlemeler, mümkün olan en kısa sürede Taraflar arasında Anlaşma ile saptanacaktır.

MADDE VI

(1) Taraflar, bu Anlaşma kapsamına giren maddelerin nükleer silah veya diğer nükleer patlayıcılarına imalatında veya başka bir yolla elde edilmesinde kullanılmayacağı hususunda anlaşmışlardır.

(2) Nükleer madde konusunda, bu maddenin (1) paragrafında belirlenen yükümlülüğe riayet, NSYÖA çerçevesinde her iki Tarafın Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı ile yaptığı Güvenlik Denetimi Anlaşmaları uyarınca sağlanacaktır. Bununla beraber, herhangi bir nedenle, herhangi bir zamanda Uluslararası Atom Enerjisi Ajansının Taraflardan birinin sınırları içinde böyle bir güvenlik denetimini sağlamaması halinde ilgili Taraf ülke, Ajans güvenlik denetimi sisteminin ilke ve usullerine uygun bir güvenlik denetimi sisteminin kurulması ve bu Anlaşmaya tabi tüm maddelere bu güvenlik denetiminin uygulanmasının temini için diğer Taraf ile bir Anlaşma yapacaktır.

MADDE VII

(1) Nükleer madde, aşağıda belirlenen durumların ortaya çıkmasına değin bu Anlaşma hükümlerine tabi kalmaya devam edecektir :

(a) Bu Anlaşmanın VI. maddesinde yer alan güvenlik denetimi açısından, nükleer maddenin artık kullanılmayacak hale gelmesinin veya herhangi bir nükleer faaliyette kullanılabilir bir formasyona dönüştürülebilmesinin pratik olarak mümkün olamamasının belirlenmesi. Taraflar, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın, taraf bulunduğu ilgili güvenlik denetimi anlaşmasının güvenlik denetimini sona erdiren hükümleri uyarınca yapacağı tespiti kabul edecektir;

(b) Bu Anlaşmanın V. maddesinin (1) paragraf hükümleri uyarınca nükleer maddenin alan ülkenin sınırları dışına transfer edilmiş olması;

(c) Tarafların üzerinde anlaşacağı diğer haller.

(2) Malzeme ve teçhizat aşağıdaki haller dışında Anlaşma hükümlerine tabi kalmaya devam edecektir :

(a) Bu Anlaşmanın V. madde (1) paragrafı hükümleri uyarınca, malzeme ve teçhizatın alıcı ülke dışına transfer edilmiş olması;

(b) Tarafların üzerinde anlaşacağı diğer haller.

(3) Taraflar arasında aksine bir anlaşma yapılmadıkça teknoloji, bu Anlaşma hükümlerine tabi kalmaya devam edecektir.

MADDE VIII

(1) Taraflar, zaman zaman sezilenebilecek tehlikeli durumları gözeterek, bu Anlaşmaya tabi nükleer maddenin fiziksel korunmasını temine ilişkin tüm önlemleri alacak ve herhalde, en azından bu Anlaşmaya Ek E'de belirlenen fiziksel korunma düzeylerini uygulayacaktır.

(2) Taraflar, uluslararası taşıma sırasındaki fiziksel korunmaya ilişkin konular da dahil olmak üzere, bu Anlaşma kapsamına giren maddelerin fiziksel korunması konularında Taraflardan birinin istemi üzerine danışmalarda bulunacaklardır.

MADDE IX

(1) Taraflar, Taraflardan birinin talebi üzerine, bu Anlaşmadan doğan yükümlülüklerin etkin bir biçimde yerine getirilmesini sağlamak amacıyla her zaman danışmalarda bulunabileceklerdir. Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı, Tarafların istemi üzerine, bu danışmalara katılmaya davet edilebilir.

(2) Bu Anlaşmanın etkin bir biçimde uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla her iki Tarafın yetkili hükümet makamları gerekli idarî düzenlemeleri yapacaklar ve her yıl veya Taraflardan birinin istemi üzerine her zaman danışmalarda bulunabileceklerdir. Bu danışmalar yazılı olarak da yapılabilecektir.

(3) Taraflardan herbiri, istem halinde diğer Tarafa, kendi ülkesinde bulunan bu Anlaşma kapsamındaki nükleer maddeye ilişkin olarak Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı tarafından hazırlanan en son denetleme raporundaki belli başlı sonuçlar hakkında bilgi verecektir.

MADDE X

(1) Taraflar, bu Anlaşma hükümleri uyarınca üstlendikleri yükümlülükleri iyi niyetle yerine getireceklerdir.

(2) Taraflar, bu Anlaşmanın uygulanması veya yorumlanmasından doğan uyuşmazlıklarına iyi niyet ve işbirliği anlayışı ile ivedi ve hakça çözümler bulmaya çalışacaklardır. Taraflar mümkün olan en kısa sürede her iki tarafca kabul edilebilir bir çözüme ulaşmak amacıyla anlaşmazlıkların müzakereleri yapacaklardır.

MADDE XI

(1) Bu Anlaşmanın yürürlüğe girebilmesi için Taraflar gerekli anayasal ve yasal gereklerin tamamlandığını birbirlerine nota teatisi ile bildireceklerdir. Anlaşma, notaların teati edildiği tarihte, notaların aynı tarihte teati edilmemesi halinde, son notanın alındığı tarihte yürürlüğe girecektir.

(2) Bu Anlaşmada Tarafların yazılı oluru ile her zaman değişiklik yapılabilir. Yapılacak herhangi bir değişiklik bu maddenin (1) paragraf hükümlerine uyularak yürürlüğe girecektir.

(3) Bu Anlaşma 15 yıl süre ile yürürlükte kalacaktır. Taraflardan herhangi biri diğerini bu sürenin bitiminden en az 6 ay önce Anlaşmayı sona erdirmek niyetinden haberdar etmedikçe, Anlaşma 10'ar yıllık sürelerle uzamış olacaktır. Bu halde Anlaşmanın sona ermesi Taraflardan birinin 10 yıllık ek sürenin bitiminden en az 6 ay önce diğerine Anlaşmayı sona erdirmeye niyetini bildirmesi ile gerçekleşecektir.

(4) Anlaşmanın III. maddesinin 5. paragrafı ile IV, V, VI, VII, VIII, IX ve X. madde hükümlerinde kayıtlı yükümlülükler, Taraflarca aksine bir anlaşmaya varılmadığı sürece, bu Anlaşma sona erdikten sonra dahi yürürlükte kalacaktır.

Bunun şahidi olarak, aşağıda imzaları bulunanlar, usulüne uygun şekilde yetkili kılınmış olarak bu Anlaşmayı imzalamışlardır.

da, 1984 yılının
ayının

gününde eşit derecede geçerli olmak üzere İngilizce, Fransızca ve Türkçe dillerinde iki örnek halinde düzenlenmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti

Hükümeti Adına :

Kanada Hükümeti

Adına :

EK — A

KISIM A

(i) Taraflar arasında, doğrudan veya üçüncü ülkeler aracılığıyla transfer edilen nükleer madde, malzeme, teçhizat ve teknoloji;

(ii) Yukarıda belirtilen teknoloji veya yukarıda belirtilen teçhizattan sağlanan teknik bilgilere dayanılarak veya bunların kullanılması ile dizayn edildiği, inşa edildiği veya işletildiği hususu alıcı ülke tarafından veya alıcı ülke ile danışmada bulunduktan sonra temin eden Tarafça kabul edilen teçhizat;

(iii) Bu Anlaşmaya tabi herhangi bir teçhizata dayanılarak veya bunun kullanımı ile üretilen veya işlenen nükleer madde ve malzeme;

(iv) Bu Anlaşmaya tabi herhangi bir nükleer madde veya malzemeye dayanılarak veya bunların kullanımı ile üretilen veya işlenen nükleer madde.

KISIM B

Nükleer maddenin zenginleştirilmesi veya yeniden işlenmesi veya ağırsu üretimi ile ilgili önemli teknoloji ya da teçhizatın transferi halierine ilişkin yukarıda yer alan Kısım A'nın genel karakterini sınırlandırmaksızın ve temin eden Tarafın bu önemli transferle ilgili bildirimini üzerine, bu teçhizatın veya bu teknolojinin kullanıldığı teçhizat veya tesisin ilk işletilmesi tarihinden itibaren yirmi yıllık bir süre içinde, bu teknoloji veya teçhizata dayanılarak veya bunlar kullanılarak dizayn edilen, inşa edilen, üretilen veya işletilen tesisle; dizaynı (tasarım), inşası veya işletme işlemleri aynı ya da benzer olan bir tesisteki teçhizat, yukarıda Kısım A, paragraf (ii)'de belirtilen teçhizat olarak kabul edilecektir.

EK — B

(1) Sıfır güçlü reaktörler hariç, Nükleer Reaktörler Kontrollü olarak kendi kendine devam eden zincirleme fisyon reaksiyonu yapmak suretiyle işleyen sistemlerdir. Sıfır güçlü reaktörler, yıllık üretimi en fazla 100 gram plütonyumu geçmeyecek şekilde dizayn edilen reaktörler olarak tanımlanırlar.

Bir «nükleer reaktör» başlıca, reaktör basınç kabı içindeki veya bu kaba bağlantılı elemanları, reaktör kalbindeki güç seviyesini kontrol eden teçhizatı ve reaktör kalbindeki birinci soğutma suyunu ihtiva eden veya onunla doğrudan temas eden veya bunu kontrol eden bileşenlerden oluşmaktadır.

Yılda 100 gram Plutonyum'dan önemli bir ölçüde fazla üretim yapabilecek biçimde değişikliğe makûl olarak uygun reaktörlerin bu tanımların dışında tutulması öngörülmemiştir. Plutonyum üretim kapasitesi gözönünde tutulmaksızın önemli güç düzeylerinde devamlı işletme yapabilecek biçimde dizayn edilen reaktörler «sıfır güçlü reaktörler» olarak kabul edilemezler.

(2) Reaktör basınç kapları : Birinci soğutucunun işletme basıncına dayanacak kapasitede olan ve yukarıda paragraf (1)'de tanımlandığı üzere, nükleer reaktör kalbini ihtiva etmek üzere, yekpare bir ünite veya bunun ana fabrikasyon parçaları olarak hazırlanmış veya özel olarak dizayn edilmiş madenî kazanlardır.

Basınç kabının üstüne konan ana kapak basınç kabının ana fabrikasyon parçalarındandır.

(3) Reaktörün iç bileşenleri : (Örneğin reaktör kalbinin ve diğer kazan içi parçaların destek kolonları ve levhaları, kontrol çubuklarını yönlendirme tüpleri, ısıl zırhları, dağıtıcıları, kalp yükleme levhaları, akış yayıcı levhalar v.b.g.)

(4) Yakıt yükleme ve boşaltma makineleri : Reaktör çalışırken işleme kapasitesine sahip veya yakıtı nüfuz etme veya görmenin mümkün olmaması gibi durumlarda kullanılmak üzere teknik bakımdan özel olarak geliştirilmiş yer ve yön bulma nitelikleriyle reaktörün çalışmadığı hallerde karmaşık yakıt yükleme işlemlerini yapabilen, yukarıda paragraf (1)'de tanımlandığı üzere, bir nükleer reaktöre yakıt yüklenmesi veya yakıtın boşaltılması için özel olarak dizayn edilmiş veya hazırlanmış bir işlem teçhizatıdır.

(5) Reaktör Kontrol Çubukları : Yukarıda paragraf (1)'de tanımlandığı üzere, bir nükleer reaktörde nükleer reaksiyonun zamana göre değişimini kontrol etmek üzere özel olarak dizayn edilmiş veya hazırlanmış çubuklardır.

Bu parça, nötron yutucusu kısma ek olarak, ayrıca temin edildiği takdirde, destek veya askı parçalarını da kapsamaktadır.

(6) Reaktör Basınç Tüpleri : 50 atmosfer üzerinde bir işletme basıncına dayanıklı olarak, yukarıda Paragraf (1)'de tanımlandığı üzere, bir nükleer reaktörün yakıt elemanlarını ve birinci soğutma suyunu ihtiva etmek üzere, özel olarak dizayn edilmiş veya hazırlanmış borulardır.

(7) Zirkonyum Tüpleri : Zirkonyum metali ve alaşımlarından yapılmış ve miktar olarak yılda 500 Kg.'ı geçen tüpler veya tüp demetleridir. Bu tüpler, yukarıda Paragraf (1)'de tanımlandığı üzere, reaktörlerde kullanılacak biçimde özel olarak dizayn edilmiş veya hazırlanmış olup metalik yapısındaki Hafniyum'un Zirkonyum'a ağırlık bakımından oranı 1:500'den azdır.

(8) Ana Soğutucu Pompaları : Yukarıda Paragraf (1)'de tanımlandığı üzere, nükleer reaktörlerdeki birinci soğutucunun dolaşımını temin etmek için özel olarak dizayn edilmiş veya hazırlanmış pompalar.

(9) Işınlanmış yakıt elemanlarını yeniden işleme tabi tutan tesisler ve bu amaçla özel olarak dizayn edilmiş veya hazırlanmış teçhizat : «ışınlanmış yakıt elemanlarını yeniden işleme tabi tutan tesis» ışınlanmış yakıtı doğrudan doğruya temas eden veya bunları direkt olarak kontrol eden teçhizat ve bileşenleri, ana nükleer maddeyi ve fisyon ürünlerinin işlem akışını kapsar. Bugünkü teknolojik seviyede sadece iki kalem teçhizatın «ve bu nedenle özel olarak dizayn edilmiş veya hazırlanmış teçhizat» ifadesinin kapsamına girdiği kabul edilmiştir. Bunlar aşağıda tanımlanmaktadır :

a) Işınlanmış yakıt elemanlarını doğrama makineleri : Işınlanmış nükleer yakıt demetlerini, çubuk demetlerini ve çubukları kesme, doğrama veya yarmak üzere yukarıda açıklandığı gibi yeniden işleme tabi tutma tesislerinde kullanılmak üzere özel olarak dizayn edilen veya hazırlanan uzaktan kumandalı teçhizat,

b) Yukarıda tanımlandığı üzere yeniden işleme tabi tutma tesislerinde kullanılmak için özel olarak dizayn edilmiş ve hazırlanmış kritiklik yönünden emniyetli tanklar (örnek, küçük çaplı, dairesel veya dikdörtgenel tanklar) olup işlenmiş nükleer yakıtın kimyasal olarak çözülmesi amacıyla ve yüksek sıcaklık ve aşırı korozyon yapan sıvılara dayanıklıdır ve uzaktan kumanda sistemi ile yüklenebilmekte ve bakımı yapılabilir.

(10) Yakıt elemanlarını imal etme tesisleri : «Yakıt elemanlarını imal etme tesisleri» aşağıdaki teçhizatı kapsamaktadır :

a) Nükleer maddenin üretimi safhalarında, işlemlerde direkt teması olan veya doğrudan işlem yapan, veya kontrol eden cihazlar,

b) Nükleer maddeyi yakıt zarfı içerisine kapatan cihazlar. Yukarıdaki işlemler için gerekli komple kalemler ile, bu işlemlerden herhangi birisine veya sızdırmazlığın veya yakıt zarfının tam olarak yapıldığının kontrol edilmesi ve sızdırmazlaştırılmış yakıtın bitirme işlemi gibi diğer yakıt imalatı işlemlerine yönelik münferit kalemlerdir.

(11) Uranyum izotopunun ayrılması için özel olarak hazırlanmış veya dizayn edilen ve analitik cihazların dışındaki diğer teçhizat : «Uranyum izotopunun ayrılması için özel olarak dizayn edilen veya hazırlanan ve analitik cihazların dışındaki diğer teçhizat», özel olarak ayırma için dizayn edilmiş veya hazırlanmış teçhizatın herbir ana kalemini kapsar. Bu tip kalemlere şunlar dahildir.

- Gazlı geçirim duvarları
- Gazlı geçirim odaları
- UF₆ korozyonuna dayanıklı gaz santrifüj üniteleri
- Jet çıkışlı ayırma üniteleri
- Döner sıvı ayırma üniteleri
- UF₆ korozyonuna dayanıklı büyük aksenal veya santrifüj kompresörler
- Bu kompresörler için özel sızdırmazlık donanımı

(12) Ağır su üretimi tesisleri : Bir «ağır su üretimi tesisi» deuterium'u veya bileşiklerini zenginleştirmek için dizayn edilen tesis ve teçhizat ile bu tesislerin işletilmesinde gerekli kalemlerin önemli bir bölümünü kapsar.

(13) Yukarıda (1) ilâ (12)'nci başlıklar altında tanımlanan mevcut kalemlere ait herhangi bir ana bileşen veya bileşenler.

EK — C

REAKTÖRLERE İLİŞKİN NÜKLEER OLMAYAN MALZEME :

(1) Deuterium ve ağır su : Ek - B'de Paragraf (1)'de tanımlandığı üzere, nükleer reaktörlerde kullanılan miktar olarak 12 aylık herhangi bir sürede 200 kg.'lık deuterium atomlarının miktarlarını aşan deuterium veya bu miktarda deuteriumun hidrojene oranı 1:5000 üzerinde olan deuterium bileşikleri.

(2) Nükleer vasıflı grafit : Herhangi bir 12 aylık sürede miktarı 30 metrik tonun üzerinde ve yoğunluğu 1.50 gr/cm³'den fazla olmak şartıyla, saflık derecesi 5 ppm Boron'a eşdeğerlikten daha iyi olan grafit malzemesi.

EK — D

Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı

Statüsünün 20. Maddesi

Tanımlamalar

Bu Statüde kullanılan :

(1) «Özel Bölünebilir Madde» tabirinden plutonyum 239; uranyum 233; uranyum 235 veya 233 ile zenginleştirilmiş uranyum; yukarıdaki izotoplardan birini veya birkaçını içeren her madde ve Governörler Meclisi'nin zaman zaman belirteceği diğer bölünebilir maddeler anlaşılır. Hammaddeler özel bölünebilir madde deyimi içine girmezler.

(2) Uranyum 235 ve 233 ile zenginleştirilmiş uranyum deyiminden uranyum 235'i veya uranyum 233'ü veya her iki izotopu içeren uranyum anlaşılır. Yalnız son şekilde, her iki izotop toplam miktarı ile izotop 238 arasındaki oran doğal uranyumdaki izotop 235 ile izotop 238 arasındaki orandan yüksek olmalıdır.

(3) «Nükleer hammadde» deyiminden doğada bulunan oranlarda izotop karışımını içeren uranyum; U - 235 izotop miktarı normalden az olan uranyum; toryum; bunlardan herhangi birinin metal, alaşım, kimyevi karışım veya yoğunlaştırılmış «Konsantret» şekli Governörler Meclisi'nin zaman zaman belirleyeceği oranlarda yukarıda sözü edilen maddelerden birini veya birkaçını içeren diğer maddeler; Governörler Meclisi'nin zaman zaman belirleyeceği benzer diğer maddeler anlaşılır.

EK - E

Taraflarca Üzerinde Anlaşılan Fiziksel Koruma Düzeyleri

İlişik tablodaki malzemenin kullanımı, depolanması ve taşınması sırasında yetkili hükümet otoritelerince sağlanacak olan fiziksel koruma düzeyleri, asgari koşullarda aşağıdaki koruma özelliklerini içerecektir.

III. SINIF

Kullanma ve Depolama, Girişi kontrol altında olan bir alanda olacaktır.

Taşıma, Alıcı, gönderici ve taşıyıcı arasında yapılan ön düzenlemeler ve devletler arasında yapılan bir ön anlaşma tahtında, uluslararası taşıma sözkonusu olduğu hallerde zaman, yer ve taşıma sorumluluğunun devri işlemleri de belirtilmek suretiyle, özel önlemlerle yapılacaktır.

II. SINIF

Kullanma ve Depolama, Girişi denetlenen korunaklı bir alanda; yani, muhafızlar veya elektronik aygıtlar ile sürekli gözetim altında tutulan; uygun biçimde kontrolü sağlanmış sınırlı sayıda giriş yerlerine sahip olan bir fiziksel engel ile kuşatılmış bir alan veya eşleğer düzeyde fiziksel korunmaya sahip herhangi bir alanda olacaktır.

Taşıma, Alıcı, gönderici ve taşıyıcı arasında yapılan ön düzenlemeler ve devletler arasında yapılan bir anlaşma tahtında, uluslararası taşıma sözkonusu olduğu hallerde zaman, yer ve taşıma sorumluluğunun devri işlemleri de belirtilmek suretiyle, özel önlemlerle yapılacaktır.

I. SINIF

Bu sınıfa giren malzeme, aşağıda belirtildiği şekilde, yetkisiz kullanıma karşı çok yüksek düzeyde güvenilir bir sistemle korunacaktır.

Kullanma ve Depolama, Üst düzeyde korumaya sahip bir alan, yani yukarıda II. sınıf için tanımlanmış biçimde oranan ve buna ek olarak girişi güvenilirlikleri saptanmış kişilerle sınırlandırılmış ve uygun güvenlik güçleri ile yakın irtibatlı olan muhafızlarca sürekli gözetim altında tutulan bir alanda olacaktır. Bu konuda alınan özel önlemlerin amacı, herhangi bir konuda yapılacak saldırıyı, yetkisiz kişilerin girmesini veya yetkisiz olarak malzemenin alınmasını önceden ortaya çıkarmak ve önlemek olmalıdır.

Taşıma, III ve II sınıf malzemenin taşınması için yukarıda belirtilen özel önlemler ve ek olarak, taşıma aracını izleyen muhafızların sürekli gözetim altında ve uygun güvenlik güçleri ile yakın bağlantı sağlayacak koşullarda yapılacaktır.

TABLO : NÜKLEER MADDELERİN SINIFLANDIRILMASI

MADDE	YAPISI	SINIF I.	SINIF II.	SINIF III.
1. Plutonyum (a)	İşlenmemiş (b)	2 kg. veya daha fazla	2 kg'dan az fakat 500 gr'dan fazla	500 gr veya daha az (c)
2. Uranyum-235	İşlenmemiş (b) U-235'i % 20 veya daha fazla zenginleştirilmiş uranyum U-235'i % 20'den az fakat % 10 veya daha fazla zenginleştirilmiş uranyum Doğal uranyumdan daha zengin fakat % 10'dan daha az zenginleştirilmiş U-235 içeren uranyum (d)	5 kg. veya daha fazla	5 kg'dan az fakat 1 kg'dan daha fazla 10 kg. veya daha fazla	1 kg veya daha az (c) 10 kg'dan az (c) 10 kg veya daha fazla
3. Uranyum-233	İşlenmemiş (b)	2 kg. veya daha fazla	2 kg'dan daha az fakat 500 gr'dan daha fazla	500 gr veya daha az (c)
4. İşlenmiş yakıt			Fakirleşmiş (d) - (e) veya doğal uranyum, toryum veya düşük zenginlikteki yakıt (bölünebilir madde içeriği % 10'dan daha az) (e)	

- Plutonyum - 238'ce izotopu % 80 izotopik konsantrasyonu geçelerin dışındaki her türlü plutonyum.
- Reaktörde işlenmemiş maddeler veya reaktörde işlenmiş ve zırhlanmış bir metre mesafede 100 rad./saatten az veya buna eşit radyasyon düzeyindeki radyasyonu haiz maddeler.
- Radyolojik bakımdan belirli bir miktarın altındaki her türlü uranyum.
- III. sınıf girenler doğal uranyum, fakirleşmiş uranyum ve toryum ile % 10'dan daha az zenginleştirilmiş olup III. Sınıfı girmeyen uranyum ihtiyatı bir yönetim çerçevesinde korunmalıdır.
- İşlenmeden önce orijinal özel bölünebilir malzeme içeriği dolayısıyla I. ve II. Sınıfta nitelendirilmiş diğer yakıtlar, bir metre zırhlanmış mesafede radyasyon seviyesinin 100 rad./saati aşması durumunda, bir alt sınıfa geçirilebilir.

TUTANAK

Re-Transferleri düzenleyen V. madde 1 inci Paragraf hükümleri ile ilgili olarak Kanada Heyeti, Kanada'nın, yaptığı nükleer işbirliği anlaşmalarının hepsinde yer alan bu hükmün uygulanmasını kolaylaştıracak bir mekanizmayı geliştirme niyetini ifade etmiştir. Bu çalışma henüz başlangıç aşamasında bulunmaktadır ve böyle bir mekanizmanın yürürlüğe konabilmesi için Kanada'na diğer nükleer ortakları ile anlaşması gerekmektedir. Kanada Heyeti, Türkiye dahil olmak üzere tüm ilgili işbirliği ortaklarını bu mekanizma kapsamına almak konusunda kararlı olduğunu belirtmiştir.

Türk Heyeti, bu mekanizmanın işlerliğe konmasında meydana gelecek bir gecikmenin Türkiye'nin nükleer enerji programının gelişmesine olumsuz etki yapabileceği konusundaki endişelerini ifade etmiştir. Bu nedenle Türkiye, ileride böyle bir gecikmenin olması halinde nükleer programının gelişmesini kolaylaştıracak biçimde, Kanada'nın daha sınırlı katılmayla bir mekanizma oluşturmaya amade olması konusundaki arzusunu ifade etmiştir. Kanada Heyeti böyle bir durum geliştiği takdirde Kanada'nın olumlu şekilde hareket etmeye hazır olacağı konusundaki mutabakatlarına belirtmiştir.

«Nükleer Enerjinin Barışçı Amaçlarla Kullanımı Alanında Kanada Hükümeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında İşbirliği Anlaşmasının V. maddesinin 2 nci fıkrası hükümleri ve özellikle bu hükmün uygulanmasını kolaylaştıracak düzenlemelere ilişkin müzakereler konusunda Kanada Heyeti, Kanada'nın bir kısım nükleer ortağı ile danışarak geliştirdiği ve aşağıda belirtilen rehber ilkeler çerçevesinde konuyu yönlendireceğini açıklamıştır.

(a) Yeniden işleme yapacak ve plutonyumu depolayacak ve kullanacak Tarafça, nükleer yayılımın önlenmesine ilişkin etkin bir taahhüt verilmeli ve bu uygulamaya devam ettirilmelidir;

(b) Tesislere mevcut olup yeniden işleme, plutonyum depolama ve kullanmaya ilişkin ve barışçı amaçlarla kullanma taahhüdüne tabi bütün nükleer maddeler, UAEA Güvenlik Denetimine tâbi olmalıdır;

(c) Tesislere mevcut olup yeniden işleme, plutonyum depolama ve kullanmaya ilişkin ve barışçı amaçlarla kullanma taahhüdüne tâbi bütün nükleer maddeler, bunların taşınması dahil, uygun fiziksel koruma önlemlerine tâbi olmalıdır;

(d) Taraflar arasında, yeterli bildirim ve malzemeye ilişkin bilgi verme usulleri mevcut olmalıdır.

(e) Yeniden işleme ve plutonyum depolama ve kullanmaya ilişkin politika ile yapısal ve idari düzenlemelerin ayrıntılı tanımları özellikle dahil olmak üzere yürürlükte olan ve planlanmış nükleer enerji programının tanımı bu faaliyetlerde bulunacak Tarafça sağlanmalıdır.

(f) Yukarıda (e) paragrafında belirtilen yürürlükteki nükleer enerji plan tanımını güncel halde tutabilmek ve önemli değişiklikleri özenle değerlendirebilmek için Taraflar periyodik ve zamanında danışmalarda bulunmalıdırlar.

(g) Yeniden işleme ve plutonyumun depolanması veya kullanılması, ancak ilgili Tarafça nükleer enerji programına ilişkin bilgi verildiği; rehber ilkelerde öngörülen yükümlülükler, düzenlemeler ve diğer bilgi talepleri yerine getirildiği ve Taraflar yeniden işleme ve plutonyumun depolanması veya kullanılması hususunun tanımlanan nükleer enerji programının ayrılmaz bir parçası olduğu konusunda anlaşmaları zaman geçtikçe gerçekleştirilir; bu koşullar yerine getirilmeden yeniden işleme veya plutonyumun depolanması veya kullanılması faaliyetlerinin yürütülmesinin önerilmesi halinde, bu önerinin verilmesini takiben derhal yapılacak danışmalar üzerine Taraflar anlaşığı takdirde, sözkonusu işlem yapılır.

(h) Yeniden işleme veya plutonyumun depolanması veya kullanılması ancak ilgili Tarafın yayılımın önlenmesi konusundaki taahhüdü değişmediği sürece ve paragraf (f) de belirtilen periyodik ve zamanında danışmalarda bulunulması taahhüdüne uyduğu sürece gerçekleştirilecektir.

Kanada Heyeti, yeniden işleme ve plutonyumun depolanması ve kullanılması hususlarının Türkiye'nin nükleer enerji programının ayrılmaz bir parçasını oluşturduğunda yukarıdaki düzenlemelerle ilgili konuları müzakere etmeye hazır olduğunu belirtmiştir.

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Cilt	Türkiye Büyük Millet Meclisi	
	Birleşim	Sayfa
19	16	394
24	61	411
25	65	37
	66	105:119,123:126

I - Gerekçeli 392 S. Sayılı basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 66 ncı Birleşim tutanağına bağlıdır.

II - Bu Kanunu; Türkiye Büyük Millet Meclisinin Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret ve Dışişleri komisyonları görüşmüştür.

III - Esas No. : 1/717.